

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2006. május 10. 8:00

I.

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat a keresztény vallással kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre az Újszövetség részletei alapján!

„Mindenki vesse alá magát a fölöttes hatalomnak. Mert nincs hatalom csak Istentől: ami van, azt Isten rendelte. Ezért, aki a hatósággal szembeszáll, Isten rendelkezésének szegül ellene.”

„Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő, mert ti mindnyájan egy személy vagytok a felkent (christos) Jézusban.”

„Maradjon meg mindenki abban a hivatalban, amit kapott. Ha rabszolga vagy, s úgy nyertél hivatást, ne bánkódj miatta.”

„Pál [...] minden szenteknek, a kik Filippiben vannak, a püspökökkel és a diakónusokkal egyetemben [...] Kegyelem néktek [...]”

„Ha valaki püspökséget kíván, jó dolgot kíván. Szükséges annak okáért, hogy a püspök feddhetetlen legyen, egy feleségű férfiú, józan, mértékletes, illedelmes, vendégszerető, a tanításra alkalmas.” (Pál apostol leveleiből)

a) **Állapítsa meg, hogy a keresztény tanítások kik számára hirdetnek megváltást!** (1 pont)

.....

b) **Nevezze meg a korai keresztény egyház funkcionáriusait (tisztviselőit)!** (Elemenként 0,5 pont.)

.....

.....

c) **Állapítsa meg, milyen jellegű szerepet játszottak az apostolok a kereszténység korai történetében!** (1 pont)

.....

d) **Magyarázza meg, hogyan viszonyul a kereszténység a hatalomhoz!** (1 pont)

.....

.....

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. A feladat a középkor szellemiségére vonatkozik.

Válaszoljon a forrás és ismeretei segítségével a kérdésekre!

„[...] tehát azt kell mondanunk, hogy jóllehet, azokat a dolgokat, amelyek az emberi megismerőképesség fölött állnak, nem szabad az embernek ésszel vizsgálnia, mégis, miután Isten ezeket kinyilatkoztatta, hittel kell őket felfognunk. [...]

[...] azt kell mondanunk, hogy a megismerhető dolog aspektusainak (nézőpontjainak) különbözősége a dologra vonatkozó tudományok különbözőségét okozza. Ugyanazt a konklúziót bizonyítja ugyanis mind az asztrológus, mind a fizikus, például, hogy a Föld gömbölyű [...] Tehát semmi akadálya, hogy ugyanazokról a dolgokról [...] amennyiben ezek az ész természetes fényénél ismerhetők meg, egy másik tudomány is értekezzen, amennyiben az isteni kinyilatkoztatás fényében ismerhetők meg.

[...] Ezenkívül a szent tanítás az emberi észet is használja. Noha nem a hit bizonyítására, mivel ez eltörölné a hit érdemét, hanem egyéb, eme tanításban előadott dolgok megmutatására. És mivel a kegyelem nem eltörli, hanem tökéletesíti a természetet, szükségszerű, hogy a természetes ész a hitet szolgálja, miként az akarat természetes hajlama is a szeretet parancsát követi.” (Részletek Aquinói Szent Tamás *Summa Theologiae* című művéből)

a) Nevezze meg a Szent Tamás által is képviselt filozófiai irányzatot! (1 pont)

.....

b) Nevezze meg azt az antik filozófust, akinek módszereit, tanításait Szent Tamás felhasználta! (1 pont)

.....

c) Magyarázza meg, miként vélekedik Szent Tamás az értelem (tudomány) és a hit viszonyáról! (1 pont)

.....

d) Melyik a középkor legmagasabb fokú oktatási intézménye, ahol tanították Szent Tamás filozófiai nézeteit? Nevezzen meg ezek közül konkrétan egyet! (Elemenként 0,5 pont.)

.....

.....

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. A feladat a középkori Magyarország és Európa történetével kapcsolatos.

Írja be a megadott magyar történeti események dátumát és annak az európai eseménynek a számjelét, amelyik a magyar eseményt megelőző vagy követő tíz éven belül történt! (Elemenként 0,5 pont.)

- 1) Az első rigómezei csata
- 2) A clermont-i zsinat (az 1. keresztes hadjárat meghirdetése)
- 3) Konstantinápoly török kézre kerül
- 4) A worms-i konkordátum

Magyar történeti esemény	Évszám	Kortárs európai esemény számjele
a) I. (Szent) László halála		
b) A nándorfehérvári diadal		
c) A nikápolyi csata		

3 pont

4. A feladat a harmincéves háborúval kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei alapján!

Európa – 1648-ban

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

„IV. 2. A pfalzi választófejedelmi méltóságot a bajor ház kapta meg, ami a bajor házat illeti, a választófejedelmi méltóság, amit azelőtt a pfalzi választók viseltek – az összes regálékkal, hivatalokkal, kiváltságokkal és kitüntetésekkel és jogokkal, amik ehhez a méltósághoz voltak kapcsolva, egyet se véve ki mint a múltban, a jövőben is – Miksa urat, rajnai palotagrófot, Bajorország hercegét és gyermekeit illeti meg mindaddig, amíg a vilmosi ágon férfiherceg lesz. [...]

VII. 2. [...] Mindenekfelett pedig a birodalom összes rendjeinek szabadon és mindörökké jogában álljon egymás között és az idegenekkel védelmük és biztonságuk érdekében szövetségeket kötni, feltéve, ha ezek a szövetségek nem irányulnak sem a császár, sem a birodalom ellen, sem a közbéke, sem pedig főként ezen megállapodás ellen, valamint ha nincs bennük olyan dolog, ami azon esküvel ellentétben állana, amely mindegyiküket a császárhoz és a birodalomhoz fűzi.”
(Részlet a vesztfáliai békeszerződésből)

a) Sorolja fel, hol és miben alakította át a Német-római Birodalomban a választófejedelemségek helyzetét a vesztfáliai békerendszer? (Elemenként 1 pont)

1.

2.

b) Nevezze meg, mely hatalmak részesültek a Német-római Birodalom területéből a békekötés révén! (Elemenként 0,5 pont.)

.....

.....

c) Nevezze meg, hogy a Habsburg-dinasztia mely országának alkotmányos helyzetét változtatta meg a háború alatt! (1 pont)

.....

4 pont	
--------	--

5. A feladat a Rákóczi-szabadságharc történetével kapcsolatos.

Tanulmányozza az 1711-ben megkötött szatmári béke értékeléséről szóló szövegeket!

Állapítsa meg a szövegek között kimutatható hasonlóságokat és eltéréseket!

Írja a táblázat megfelelő részeibe a megadott szempontnak megfelelő szövegek sorszámaikat! (Elemenként 0,5 pont.)

(1) „Rákóczi még mindig nem látta veszve a szabadságharc ügyét. Orosz segítségben bízott, s 1711 elején Bercsényi után ő is Lengyelországba ment, hogy magával a cárral [I. Péterrel] találkozassék. Károlyi Sándor viszont már tárgyalásokat folytatott Pálffy János gróf császári főparancsnokkal. Rákóczi ezzel szeretett volna időt nyerni. Károlyi azonban a fejedelem távollétében – esküjét megszegve – megkötötte a szatmári békét, s a majtényi síkon letette a fegyvert. A szatmári békében József császár – minden biztosíték nélkül – ígéretet tett a magyar alkotmány és vallásszabadság megtartására. De legtöbbit azzal foglalkozott a béke, hogy a császár hűségére térő urak hogyan kaphatják vissza birtokaikat. Rákóczi nem fogadta el a szatmári békében felkínált kegyelmet. Azt sem bánta, hogy emiatt 2 millió holdas

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

birtoka labanc urak és árulók martaléka lesz. [...] Ezért választotta inkább a száműzetést.” (Unger Mátyás: *Történelem III.* 1954)

(2) „1711 februárjában azzal megy ki a cárhoz [I. Péterhez] Lengyelországba, hogy aratásra elégséges segítőcsapatokkal tér vissza, nem gondolt arra, hogy soha többé nem látja a hazáját. Hiszen Károlyi Sándor már az új császári fővezérrel, Pálffy Jánossal fegyverletételről tárgyal. A császári udvar »békekötést« siettet, mert attól tart, hogy ha kitudódik József császár váratlan halála, új lángot vet a magyarországi háború. 1711. május 1-jén Károlyi Szatmárnál békét köt Béccsel, a császári hadaktól körülvelt kuruc katonák lehajtják a zászlókat, halomba rakják fegyvereiket. [...] A szatmári béke, amely az uralkodó osztálynak, főuraknak és nemeseknek »gratiát« [kegyelmet] adott, egyes tagjainak, például Károlyinak pedig gazdasági megerősítésre, számottevő politikai működésre nyitott utat, lényegében a Habsburg-ház és az uralkodó osztály kompromisszuma volt. A társadalom alávetettjeinek viszont elnyomást hozott. Megerősítette a nemes-jobbágys viszony felbonthatatlanságát.” (Magyarország története, I. kötet, főszerkesztő: Molnár Erik, 1964)

(3) „A szatmári béke kompromisszum volt a rendi-nemzeti erők és az abszolutizmus közt, pozitív és negatív vonásokkal. Az előbbieket közül első helyen kell megemlítenünk azt, hogy megmentette a függetlenségi háborút és az országot a katasztrofális katonai vereségtől s annak összes politikai következményétől. [...] A küzdelem kompromisszummal végződött, amely mindkét fél alapvető érdekeit tükrözte. A magyar nemesség, nem tudván (valójában nem is akarván) katonai győzelmet aratni, elfogadta az abszolutizmust, amely egyébként számára lényeges előnyöket nyújtott: védelmet a külső hatalmak ellen és a belső osztályharc frontján. A központi hatalom, az udvar pedig tudomásul vette, hogy a rendi kiváltságai zömét megtartó magyar nemesség kezén továbbra is jelentős pozíciók maradnak.” (Bánkúti Imre: *A szatmári béke*, 1981)

(4) „1710 telén–1711 tavaszán a magyarországi császári hadak főparancsnoka, Pálffy János gróf tárgyalásokat folytatott a mind kisebb területre szoruló felkelők megbízottjával, Károlyi Sándor kuruc generálissal [...]. Hűségeskü fejében valamennyi felkelőnek kegyelmet ígértek. [...] A kormányzat ígéretet tett a rendi intézmények törvényes működtetésére. Károlyi Sándornak Rákóczi csak tárgyalásra adott megbízást, megállapodásra azonban nem. A fejedelem külföldi szövetségesei közbenjárásától a fentieknél több eredményt remélt. Csakhogy ügyének sem a leghatalmasabb pártfogója, a francia király [XIV. Lajos], sem a legközelebbi fejedelmi pártfogója, az orosz cár [I. Péter] nem nyújthatott segítséget, mert maguk is háborút viseltek. Rákóczi árulónak tartotta Károlyit [...]. Pedig ennél kedvezőbb feltételeket a kuruc hadsereg szorongatott állapotában és az adott külpolitikai helyzetben aligha lehetett remélni, míg a kapituláció elmaradása esetén a bécsi udvar részéről komoly esélye volt a katonai leszámolásnak. [...] a dinasztia is elérte a célját: korábbi, ellenállást kiváltó próbálkozásai után végre sikerült Magyarországot politikai tekintetben birodalma szerves részévé tennie. Ily módon, mivel mindkét fél legfőbb törekvése megvalósulhatott, maradandóvá válhatott e kompromisszum, mely hosszú távon is életképesnek bizonyult.” (Szultán és császár birodalmában, Magyar Kódex, 3., 2000)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

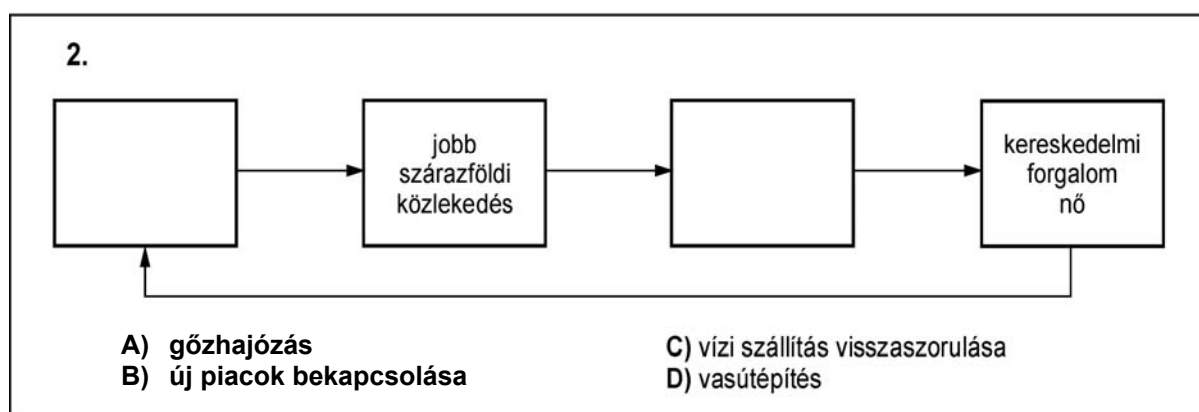
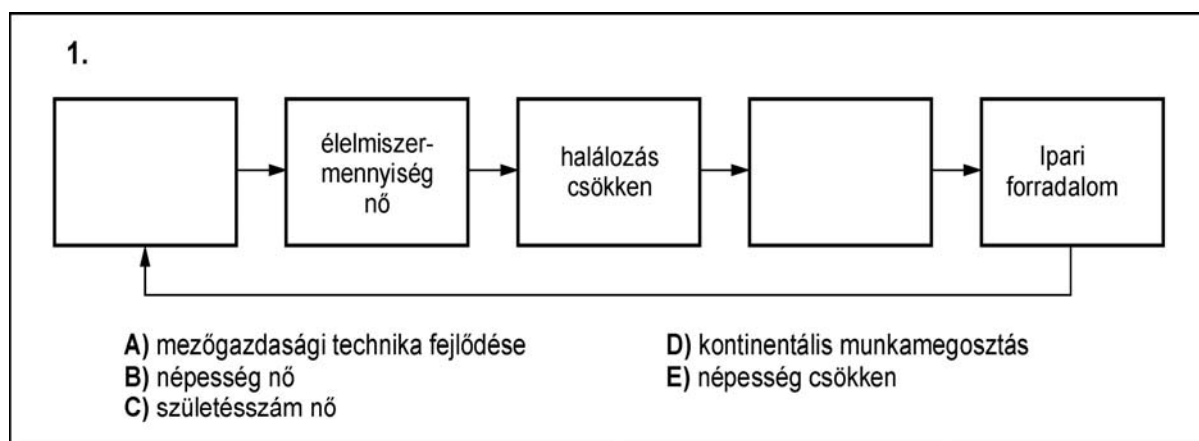
A szatmári béke tartalmi elemeire is utal	A békekötés esetleges elmaradásának következményeire utal	A rendek és az udvar közötti politikai kompromisszumot hangsúlyozza/említi	Károlyi Sándor tevékenységét árulásként értelmezi	A kilátástalan nemzetközi helyzetre is utal

5 pont

6. A feladat az ipari forradalommal kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat! (Elemenként 0,5 pont.)

a) Egészítse ki az alábbi két folyamatábrát! Írja be a megfelelő fogalmak betűjelét!

b) Nevezze meg a gőzgép és gőzmozdony feltalálóját!

.....
.....

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. A feladat Magyarország XIX. századi történetével kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a források segítségével!

„9. § Megengedtetik: hogy a földesúr és jobbágy közti szabad egyesség által meghatározandó bizonyos általános somma fizetésével akár egyes jobbágyságok, akár egész községek földesúri tartozásait, szolgálataikat és adózásait (az úri hatóság azonban sértetlenül hagyatván) tökéletesen és örök időkre úgy megválthatják, hogy az olly szabad egyezkedésekből készült szerződések bármely tekintetből felbontásoknak többé helye nem lésszen, s a megváltás fejében lefizetett somma törvény előtt teljesen azon természetű leend, millyen a megváltott úrbéri telek vala.”
(1840. VII. törvény)

a) Nevezze meg, hogy a törvény a korszak mely kérdését kívánta rendezni! (0,5 pont)

.....

b) Határozza meg a törvénytörvény alapján a kérdés rendezésének módját! (1 pont)

.....

c) Magyarázza meg, miért nem volt eredményes a törvény! (1 pont)

.....

.....

„Az úrbéri és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézma és pénzbeli fizetések, e törvény kihirdetésétől fogva örökösön megszüntetnek.

1. § A törvényhozás a magán földesurak kármentesítését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezi.

2. § Ő Felsége a magán földesurak akénti kármentesítése iránt, hogy az eddigi úrbéri tartozásokkal felérő tőke részükre a közállomány által hiány nélkül kifizetessék, a legközelebbi országgyűlésnek részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar ministeriuma által előterjeszteni.

4. § Az úri törvényhatóság megszüntetik.” (1848. IX. törvény)

d) Nevezze meg a törvény alapján az intézkedést! (0,5 pont)

.....

e) Nevezzen meg egy alapvető különbséget a két törvény (1840. évi, 1848. évi) rendelkezései között! (1 pont)

.....

f) Állapítsa meg, hogy az 1848-as törvény alapján mit jelentett a szabadság a jobbágy számára, és mit nyert vele a földesúr! (Elemenként 0,5 pont)

Jobbágy:

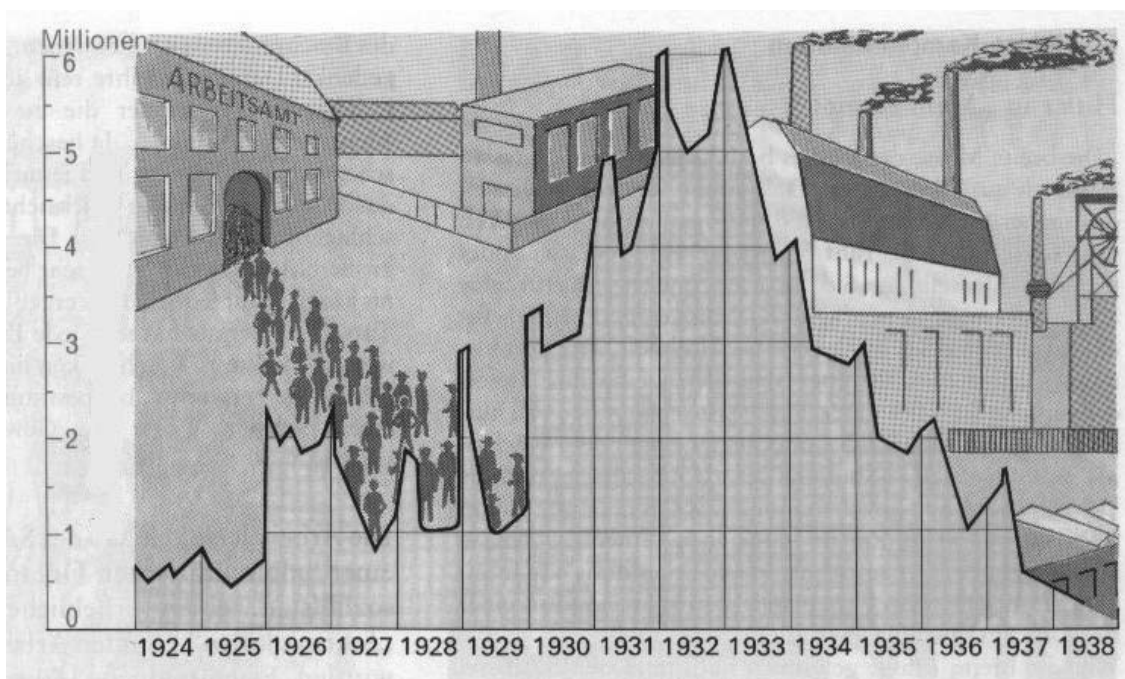
Földesúr:

5 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. A feladat Németország történetével kapcsolatos.

Döntse el a források és ismeretei alapján, hogy a megállapítások igazak-e vagy hamisak! Írjon X jelet a táblázat megfelelő helyére! (Elemenként 0,5 pont.)

A munkanélküliség alakulása

A nehézipari termelés alakulása (millió tonna)									
Év	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Széntermelés	154	151	163	142	118	105	110	125	143
Acélgyártás	13	12	13	10	6	4	5	9	13

Megállapítások	Igaz	Hamis
a) Az 1920-as évek közepétől Németország nehézipari termelése folyamatosan csökkent.		
b) A nagy gazdasági világválság már az 1920-as évek második felében már súlyosan éreztette hatását.		
c) A munkanélküliség növekedése hozzájárult a középpártok (Centrum és Szociáldemokrata) gyengüléséhez.		
d) A náci párt a munkásság érdekei védelmezőjének is hirdette magát.		
e) A gazdasági válság során a munkanélküliség csak a nehéziparban dolgozókat érintette.		
f) Az 1930-as évek folyamán előbb a munkanélküliség csökkent, majd a nehézipari termelés növekedésnek indult.		

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. A feladat Magyarország XX. századi határváltozásaival kapcsolatos.

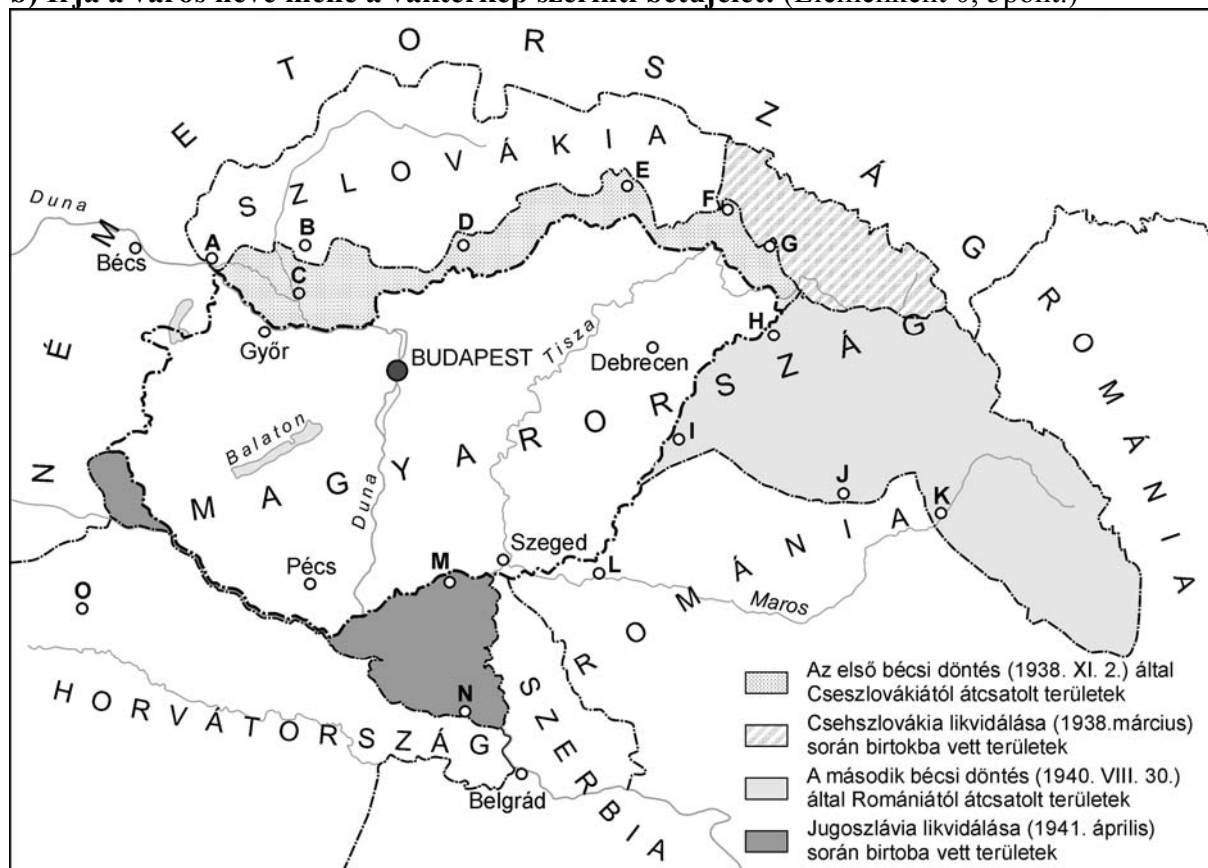
Oldja meg a feladatokat, illetve válaszoljon a kérdésekre!

a) Mikor kerültek vissza az alábbi városok Magyarországhoz? Írja be a város számát a táblázat megfelelő helyére! (Elemenként 0,5 pont.)

1)	Kolozsvár	3)	Újvidék
2)	Nagyvárad	4)	Kassa

1938. november 2.	
1940. augusztus 30.	
1941. április	

b) Írja a város neve mellé a vaktérkép szerinti betűjelét! (Elemenként 0, 5 pont.)

Kassa:

Újvidék:

Kolozsvár:

Nagyvárad:

c) Tárja fel, mely külpolitikai esemény következtében vált lehetővé Kárpátalján a történelmi határok visszaállítása! (1 pont)

.....

5 pont	
--------	--

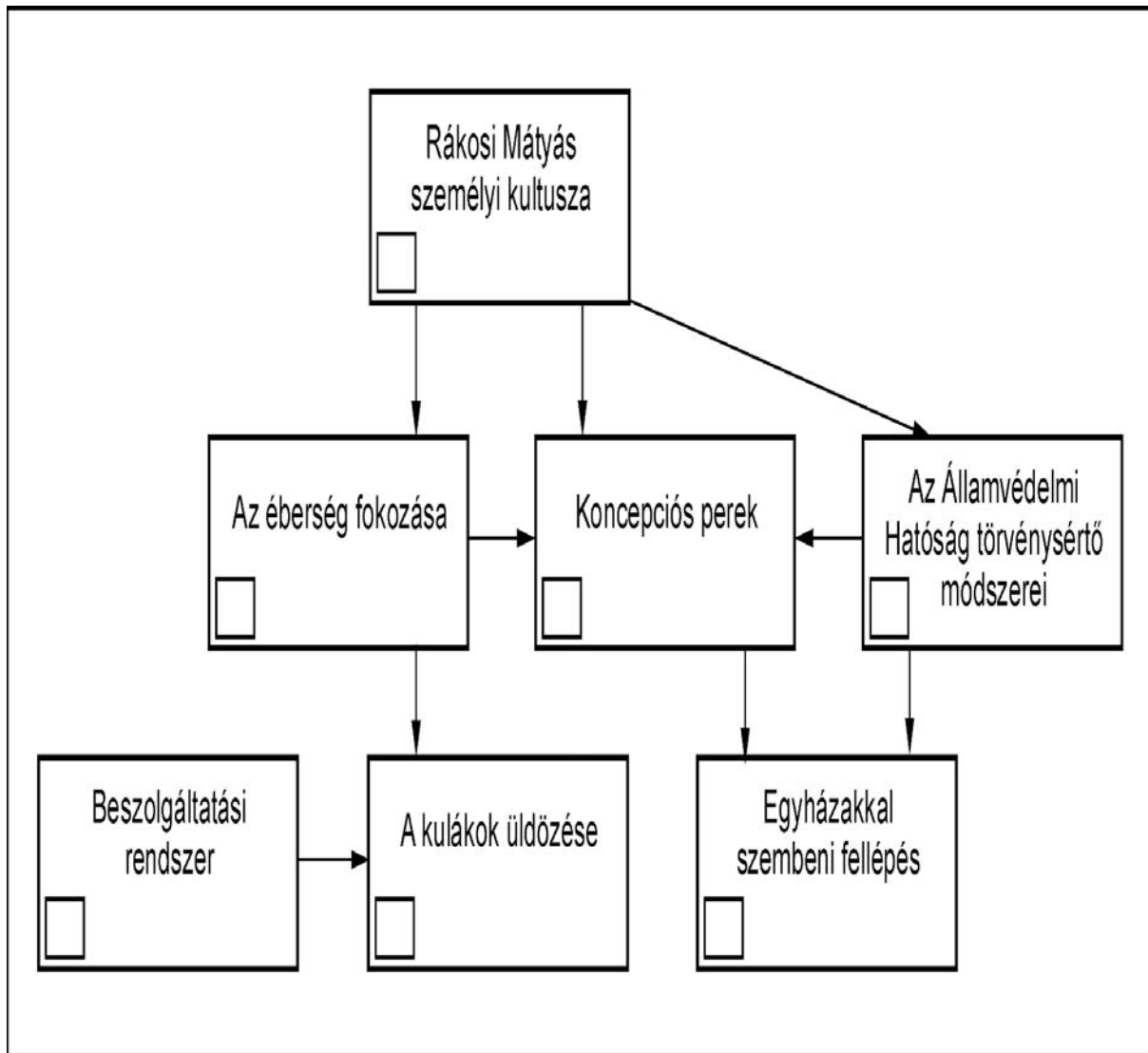
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. A feladat a Rákosi-korszakkal kapcsolatos.

Töltse ki a mellékelt folyamatábrát úgy, hogy írja be a megfelelő helyre a megadott források sorszámát! Egy négyzet üresen maradjon! (Elemenként 0,5 pont.)

1. „Veszélyes elmaradottságunk behozására általános támadást kell indítanunk azzal a céllal, hogy a dolgozó osztályok körében megtörjük a reakciós klérus befolyását. [...] Támadásunk célja: Kiszorítani a reakciós befolyást, elsősorban a munkásság és a parasztság köréből. Mindszenty tevékenységét és a mindszentyizmust rendőrileg, politikailag, gazdaságilag lehetetlenné tenni. [...]” (A klerikális reakció elleni harc. Javaslatok az MDP Politikai Bizottságának tagjai számára 1948. november 24.)
2. „Felemelt ötéves tervünk harmadik esztendejében az állami termény- és állatbegyűjtésnek az eddiginél is nagyobb jelentősége van. A szocializmus építésén dolgozó népünk ellátásának mind jobb biztosítása előfeltétele annak, hogy tervünket a jövőben is sikerrel hajtsuk végre. [...] Az új begyűjtési rendszer alkalmas arra, hogy a szocializmus építésén dolgozó népünk életszínvonalának állandó növekedéséhez szükséges javak bőségét biztosítsuk. Begyűjtési rendszerünk a város és falu szocialista kapcsolatát, a munkás-paraszt szövetséget erősíti.” (Petőházi Sándor: Az állami begyűjtésről, 1952)
3. „Péter Gábortól [az Államvédelmi Hatóság vezetőjétől] és Décsi Gyulától [a nyomozati alosztály vezetőjétől] hallottam 1957-ben, hogy Rákosi a[z 1949-es Rajk-perben elhangzott] védőbeszédeket, és a vádlottak utolsó szó jogán előre elkészített beszédeit is bekérte magához, és előfordult, hogy módosított is rajtuk. [...] Péter Gábortól tudtam meg 1957 elején, hogy az ítéleteket is Rákosi Mátyás szabta ki, és ezt egy cédulán adta át neki. [...]” (Farkas Vladimír: Nincs mentség. Az ÁVH alezredese voltam, 1990)
4. „Kihallgatásom során tiltakoztam a bűncselekményekkel való gyanúsítás ellen. Velem azonban a legdrasztikusabb kényszereszközöket alkalmazták. Előadóim minden áron azt akarták velem elismertetni, hogy befurakodtam a hadseregbe, és ott mint a szervezkedés tagja ellenséges tevékenységet fejtettem ki. Ez azonban nem volt igaz, és nem akartam elismerni. Emiatt kb. 30 napon keresztül egyáltalán nem hagytak aludni, s ez idő alatt számtalanszor súlyosan megverték. [...]” (Egy rehabilitációs eljárásban tett vallomás az erőszak alkalmazásáról, 1954)
5. „Elítélt feketevágók. X. Y-né, p-i 52 holdas asszony azzal a mesével akart vágási engedélyt szerezni, hogy hízott disznaja beleszaladt az udvaron feldőlt vasvillába. Az ellenőrzés során kiderült, hogy a vasvilla egyik ágát kihajlították és úgy vágták a sertés torkába. A sertést elkobozták. A kulákasszonyt a nyíregyházi járásbíróság egyévi börtönre, kétezer forint pénzbüntetésre és 10 hold föld elkobzására ítélte. N. N. r-i kulák, volt hentes és mészáros feketevágásért került a bíróság elé. Négyévi börtönre, kétezer forint pénzbüntetésre, ezer forint vagyoni elégtételre és mezőgazdasági vagyonának elkobzására ítélték. [...]” (Szabad Nép, 1951. december 18.) [Az eredeti cikkben teljes személy- és helységnevek találhatók.]

6. „A megvert ellenség megtízszerezett energiával, százszorosra fokozott gyűlölettel veti magát a harcba. [...] Az osztályharc a proletárdiktatúra viszonyai között még elkeseredettebbé vált. [...] Legyen éber Pártunk minden szervezete [...], és ezen túlmenően legyen éber az egész dolgozó nép, figyeljen fel a legkisebb ellenséges hangra vagy tetre. A hibák mögött keresse és találja meg az ellenség kezét.” (Rákosi Mátyás beszéde a Magyar Dolgozók Pártja nagy-budapesti aktíváján, 1949)

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**11. A feladat korunk alapvető kérdéseivel foglalkozik.
Oldja meg a feladatokat!**

- a) Válassza ki a fogalmak közül a karikatúrához kapcsolódót! Írja a megfelelő fogalmat a karikatúra mellé! (0,5 pont)

Hurrá, közeledünk a civilizációhoz! Ez olaj!

Fogalmak:

ózonréteg, fogyasztói társadalom,
globalizáció, környezetkárosítás,
fenntartható fejlődés

- b) Írja a fenti fogalmak közül a megfelelőt a meghatározások mellé! (Elemenként 0,5 pont.)

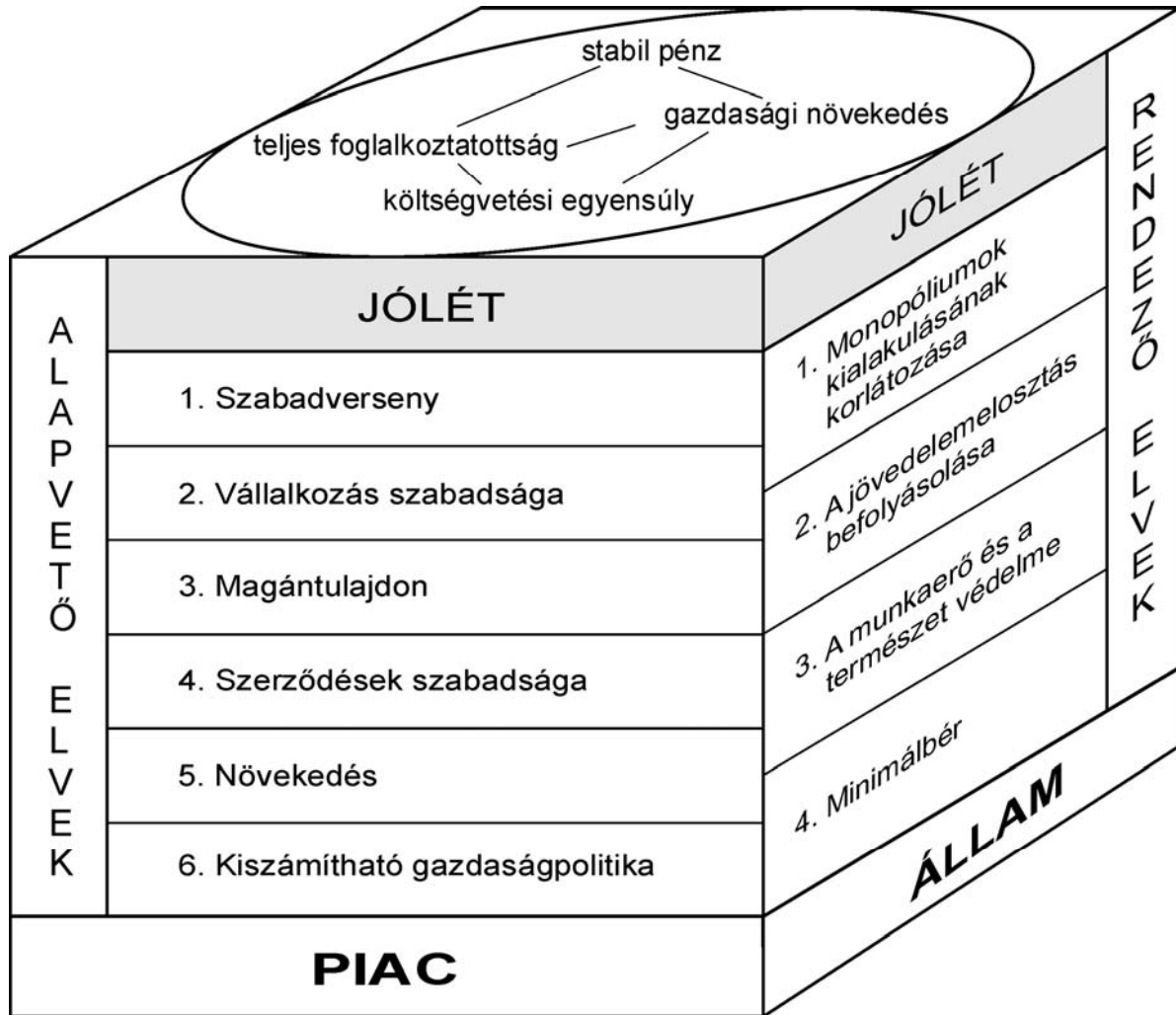
Meghatározások	Fogalmak
1. A jelen szükségleteit úgy kell kielégíteni, hogy az ne veszélyeztesse az emberiség jövőjét.	
2. A XX. század közepe óta tartó folyamat, amely a korábbi lokális, illetve nemzetállami rendszer felbomlásával jár együtt.	
3. A modernizáció eredménye, célja az anyagi javak megszerzése; gazdasági növekedés jellemzi.	
4. A káros kozmikus hatásoktól védi a földi életet; a légszennyezés következtében sérülhet.	
5. Az emberi egészségre gyakorolt hatása a nagyvárosokban szembetűnő.	

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

12. A feladat korunk társadalmi, gazdasági kérdéseivel kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre az ábra tanulmányozása után! (Elemenként 0,5 pont.)

a) Soroljon fel az ábra alapján két tényezőt, mellyel az állam a piaci folyamatokba beavatkozik!

.....

.....

b) Nevezze meg az ábrán szemléltetett gazdasági modellt!

.....

c) Határozza meg az ábrán bemutatott gazdasági modell legfontosabb célját!

.....

.....

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. Egyszerű, rövid feladatok	Elérhető pontszám	Elért pontszám
1. A keresztény vallás	4	
2. A középkor szellemisége	4	
3. A középkori Magyarország és Európa története	3	
4. A harmincéves háború	4	
5. Rákóczi-szabadságharc története	5	
6. Az ipari forradalom	3	
7. Magyarország XIX. századi története	5	
8. Németország története	3	
9. Magyarország XX. századi határváltozásai	5	
10. A Rákosi-korszak	3	
11. Korunk alapvető kérdései	3	
12. Korunk gazdasági kérdései	2	
Összesen	44	

 javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid válaszok		

 javító tanár

 jegyző

Megjegyzések:

- Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
- Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

TÖRTÉNELEM
EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2006. május 10. 8:00

II.

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!
Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**
Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlapon utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a Történelmi atlasz térképeit és a Magyar helyesírási szótárt!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok elkészítéséhez az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a Történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (fejlődés, változás, termelés stb.), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), amelyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **négyet** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:

kidolgozandó:

kettő rövid és **kettő** hosszú feladat, amelyek közül **mindegyik más-más korszakra** és legalább **kettő a magyar történelemre** vonatkozik.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	A középkori egyházi élet	rövid
	14.	Az Oszmán Birodalom	hosszú
	15.	Az első világháború lezárása	rövid
	16.	A gyarmati rendszer felbomlása	hosszú
Magyar történelem	17.	Bethlen Gábor külpolitikája	rövid
	18.	A XVI. századi Magyarország gazdasága	hosszú
	19.	A tömegkultúra új jelenségei a századforduló Magyarországon	rövid
	20.	Magyarország és Ausztria közjogi viszonyának alakulása	hosszú
	21.	A politikai antiszemitizmus Magyarországon	rövid
	22.	Kommunista diktatúra	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

Ellenőrizze választása helyességét az alábbi táblázat kitöltésével!

A feladatválasztás szempontjai	Igen
Négy feladatot választott?	
Legalább két magyar történelmi feladatot választott?	
Legalább egy egyetemes történelmi feladatot választott?	
Két rövid és két hosszú feladatot választott?	
Mind a négy kiválasztott feladata különböző korszakból való? (A táblázatban a korszakokat a kettősvonal választja el.)	
Egyértelműen jelölte feladatválasztásait?	

A feladatok közül **csak a választott négyet dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

13. A feladat a középkori egyházi élettel kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a XI–XIII. században létrejött szerzetesrendek jellemzőit és tárja fel szerepüket a kor egyházi életében!

„Eltérően más [...] rendektől, a szerzetesek külön házakban laktak, a kolostort övező falon belül, ahol dolgoztak, étkeztek, aludtak. Vasárnaponként az előjáró átadta ellátásukat, a kenyeret és a főzelékféléket, amit mindegyikük a cellájában maga készített el. Az ivásra és egyéb használatra szolgáló víz egy forrásból érkezett, és minden cellába külön vezetéken került be. [...]” (Guibert de Nogent a karthausi rend megalakulásáról)

„I. Milyen helyen kell a kolostort felépíteni.

Egyetlen kolostor se épüljön városokban, várakban, külvárosokban, csakis emberektől távoli, kevéssé látogatott helyen.

II. Az életmód egysége az isteni és emberi dolgokban.

Hogy az apátságok között a megbonthatatlan egység ne szűnjön meg, és állandóan fennmaradjon, elrendeljük mindenekelőtt, hogy Szent Benedek Regulája legyen mindenki számára közös, és azonos módon tartsák be. Kötelesek ugyanazokat a könyveket használni az isteni officiumoknál. Végül mindenkire azonos étkezési és öltözködési, továbbá életviteli előírások vonatkoznak.

IV. Az öltözetről

Az öltözet egyszerű, durva, festetlen anyagból, prém nélkül készüljön. Alatta vászoning, ahogyan a szabályzat előírja.

V. Honnét származzék a szerzetes tápláléka.

Rendünk szerzeteseinek tápláléka kétkezi munkából, azaz földművelésből és állattenyésztésből származzék [...]” (Részlet a ciszterci rend regulájából, 1134)

„1. A római egyház nem egyház, hanem utálatosak csoportosulása.

2. Földi vezetőjük nem más, mint az, akiről Máté evangéliuma így szól: »Ne nevezetek senkit atyának a földön«, valamint a korinthusiakhoz szóló 1. levél: »Minden férfi feje Krisztus«, ezért tagadják, hogy a pápa az egyház feje, valamint hogy hatalmában áll kötni és oldani [bűnben elmarasztalni vagy feloldani], mint ahogy az Szent Péter hatalmában állott.

3. A püspöki, papi és diakónusi fokozatok kivételével az összes egyházi fokozatok csak az emberi hagyományokból erednek.

5. A templomban folytatott mise nem isteni szolgálat, és ezért senki sem köteles templomba járni.

9. A földi élet után nem vár ránk tisztítótűz.” (XIII. századi eretnek irat)

„Kedves testvéreim és fiacskáim! Ne szégyelljetek adományért menni, mert az Úr szegénnyé lett értünk ebben a világban. Ezért választottuk az ő és legszentebb édesanyjának példájára az igazi szegénység útját. Ez a mi örökségünk, melyet Urunk, Jézus Krisztus szerzett meg nekünk és hagyott ránk, és mindazokra, akik példája nyomán szent szegénységben akarnak élni.” (Részlet Szent Ferenc perugiai legendájából)

Szent Domonkos prédikál az eretnekeknek

*Kódexet másoló szerzetes,
XII. század*

Dolgozó és imádkozó ciszterci szerzetesek

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

14. A feladat az Oszmán Birodalommal kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a birodalom katonai rendszerének jellemzőit, és sajátos vonásait! Térjen ki a rendszer gazdasági és társadalmi vonatkozásaira!

„A Hadzsi Bektas pasa nevű vezír tanácsára ehhez a megoldáshoz folyamodtak. A hitetlenek gyermekeiből bátor harcosokat választanak ki, és megtisztelik őket az iszlám szentségével, hogy a hit és a világ megszerzésének és a pogány várak meghódításának eszközei legyenek. [...] A nevük pedig janicsár lett. [...] A kaszárnyákban és más helyeken a nevezett alakulat törvényei és szabályai azokat az előírásokat követik, amik szerint a Hadzsi Bektas-i Veli követői élnek.” (Részlet a *janicsárok törvénykönyvéből*)

„A szpáhi birtok (tímár, a nagyobb értékű neve ziámet) tulajdonképpen nem más, mint feudális birtoknak álcázott, közvetett úton folyósított zsold, a török hűbértartó pedig többnyire nem más, mint az állandó mozgó hadsereg decentralizáltan elhelyezett, mondhatni kaszárnyán kívül állomásozó egysége, akit éppúgy ide-oda dobálhat egyik napról másikra a birodalom érdeke, mintha garnizonból garnizonba tennék át. A XVI. századi török birodalom hallatlan katonai dinamizmusa, a kisebb egységek rendkívüli öntevékenysége, vállalkozó kedve jórészt e rendszer eredménye volt.” (Részlet Szakály Ferenc *A mohácsi csata című művéből*)

„Aki a tímár-birtokosok közül nem tüntette ki magát, s a hadjáratról nem hozott fejet vagy nyelvet (foglyot): nem részesült előléptetésben. De aki kitüntette magát, s nyelvet és fejet hozott, annak jövedelme minden tíz akcse (török ezüstpénz, ötven ért egy aranyforintot) után egy akcsével fölemeltetett. Amelyik tímár-birtokos pedig a hadjáraton különösen kitüntette magát, s 10-15 fejet vagy nyelvet hozott, az ziámetet kapott érdemeiért.” (Részlet *Kocsi bég emlékiratából, XVII. század eleje*)

„Fiaim közül bármelyik a szultánságra kiválasztatik, kívánatos, hogy fivéreit a halálba küldje, így védelmezvén a világ rendjét. A legtöbb ulema (az iszlám

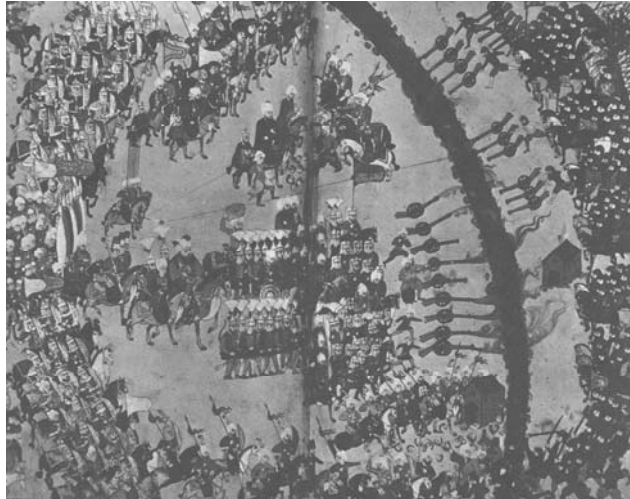
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

jogtudósa) támogatja ezt. Cselekedjenek fiaim is ennek szellemében.” (II. Mehmed törvénye)

„A születés itt senkit sem különböztet meg a másiktól. Mindenki annyi tiszteletben részesül, amennyi állásának és hivatalának kijár [...] Az állásokat a szultán maga adományozza, s mit sem törődik ködös nemesi származással, tekintéllyel avagy a tömeg ítéletével. Csakis az érdemeket, az erkölcsöt, a tehetséget és az alkalmasságot veszi figyelembe. Mindenki az erényeinek megfelelően részesül kitüntetésben.”
(Részlet Busbecq törökországi leveleiből, 1550)

Szpáhi

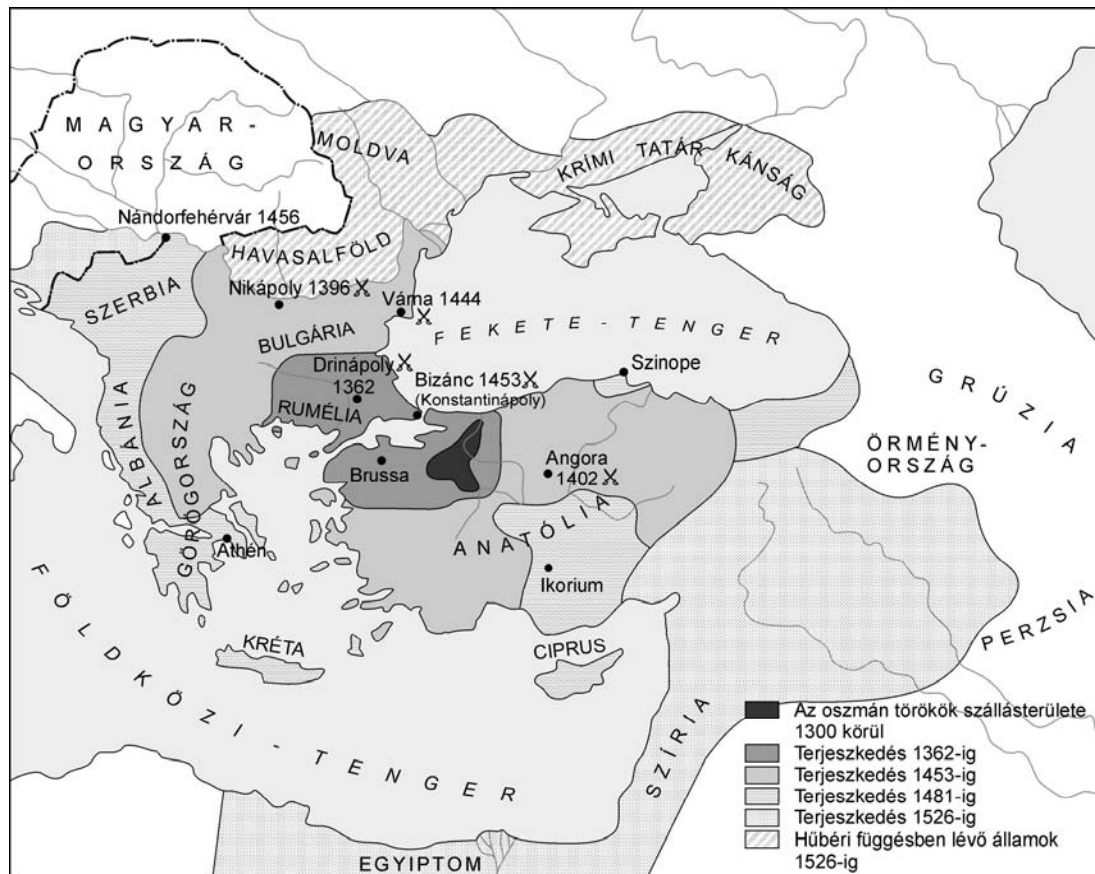

A mezőkeresztesi csata, 1596.

A keresztény és a török flotta gályái a lepantói ütközetben, 1571

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az Oszmán-török Birodalom terjeszkedése

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15. A feladat az első világháború lezárásával kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a források, ismeretei és az atlasz alapján, hogy mely eszmék mentén, illetve milyen elvi és konkrét kérdésekben ütköztek a nagyhatalmak érdekei a Párizs környéki béketárgyalásokon!

„X. Ausztria–Magyarország népei részére, amelyeknek helyét a nemzetek között oltalmazni és biztosítani kívánjuk, meg kell adni az önálló fejlődés legszabadabb lehetőségét.” (Részlet Wilson elnök 14 pontjából, 1918. január)

„Nem lesznek területelcsatolások, hadisarcok, büntető jellegű kártérítések [...] Az önrendelkezés nem pusztán beszédfordulat. A cselekvés kötelező érvényű elve, amit az államférfiak mostantól fogva csak saját felelősségükre hagyhatnak figyelmen kívül [...] A jelen háborúban sorra kerülő minden területi rendezést az érintett népeiségek érdekében és javára kell végrehajtani, és nem képezheti egymással versengő államok igényei pusztá módosulásainak vagy kompromisszumának részét.” (Wilson beszéde az USA Kongresszusa előtt, 1918. február)

„Amikor Németország legyőzte Franciaországot, jóvátétel fizetésére kényszerítette. Semmiféle kétség sincsen az elvet illetően, és ennek az elvnek az alapján kell eljárunk, vagyis Németországnak képessége legvégső határáig ki kell fizetnie a háborús költségeket.” (Lloyd George beszéde, 1918. november)

„Szigorú békét akarunk, mert az alkalom ezt követeli meg. De szigorúságát nem a bosszúvágy kielégítésének, hanem az igazság érvényesítésének kell vezetni. A mi felelősségünk, hogy ne mocskoljuk be a jó győzelmét, s a pillanat dühödt szenvedélyei ne csapjanak át a fejünk fölé, hanem a milliók által hozott áldozatot arra fordítsuk, hogy az emberi fajt mindörökké megváltssuk a háború csapásaitól és kínjaitól.” (Lloyd George parlamenti, 1919)

„Franciaország és Clemenceau politikája ésszerűen következett abból a meggyőződésből, hogy a régi rend nem fog alapvetően megváltozni [...] Ugyanis egy nagylelkű vagy igazságos és egyenlő elbánáson alapuló békeszerződés, amely olyasféle »ideológián« alapul, mint az elnök tizennégy pontja, csakis azzal a következménnyel járhat, hogy lerövidíti Németország talpra állásának az időszakát, és siettetni azt a napot, amikor ismét beveti Franciaország ellen számbeli fölényét, túlsúlyban lévő erőforrásait és műszaki felkészültségét. Ezért feltétlenül garanciákat kell követelni [...]” (Részlet Keynes Clemenceau-ról szóló értékeléséből, 1923)

„A háború előtti német gazdasági rendszer három fő tényezőtől függött: I. Tengerentúli kereskedelem [...] II. Szén- és vaskészletei [...] III. Szállítási és vámrendszere. Ezek közül az első – amely korántsem a legkisebb jelentőségű – volt minden bizonnyal a legsebezhetőbb. A békeszerződés mindháromnak, kiváltképp azonban az első kettőnek a módszeres megsemmisítésére törekszik.” (Részlet Keynes A békeszerződés gazdasági következményei című művéből, 1923)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

16. A feladat a XX. századi egyetemes történelemmel kapcsolatos. (hosszú)
Elemesse a források, az atlasz és ismeretei alapján a gyarmati rendszer a II. világháborút követő felbomlásának társadalmi, politikai okait és a folyamat jellemzőit! Használja a Történelmi atlaszt!

„Demoralizált, félelemmel teli, reményvesztett, a hatalmon lévők érdekében megfélemlített, elnyomott, ellenállásra képtelen tömegből [Gandhi] nemzeté formálta az indiaiakat, nemzeté, amely becsüli önmagát, bízik erejében, ellenáll a zsarnokságnak, képes egységes fellépésre, és tud áldozatokat hozni valamely nagy ügyért. Rábírta a tömegeket arra, hogy gondolkodjanak politikai és gazdasági kérdésekről.” (*Nehru, a függetlenségi mozgalom egyik vezetője, 1936*)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

„Ahogy elmélyültem Gandhi filozófiájában, egyre kevésbé kételkedtem a szeretet erejében, és ekkor vált bennem világossá első ízben, mekkora erő lehet a szeretet a szociális reformok végrehajtásában. Mielőtt megismertem Gandhi műveit, úgy véltem, hogy Jézus etikája csak személyes vonatkozásban hatékony. [...] Gandhi könyveinek elolvasása után azonban be kellett látnom, hogy mélyen tévedtem. Valószínűleg Gandhi volt a történelemben az első nagy személyiség, aki Jézusnak a szeretetről hirdetett erkölcsstanát az egyének közötti közvetítés eszközéből, erőteljes és széles körben alkalmazott hatékony társadalmi erővé változtatta. (*Martin Luther King, amerikai polgárjogi aktivista, 1958*)

„[...] a gyarmati sorban levő államoknak a jó része amúgy is ki fogja vívni a szabadságát, ha csakugyan akarja, mert a gyarmattartó hatalmaknak úgyszincs elég katonájuk hozzá, hogy megakadályozzák benne őket, ha csakugyan elszánják rá magukat. [...] az Egyesült Államoknak nem szabad semmiféle olyan nemzetközi vállalkozásban részt vennie, amelynek az lehet az eredménye, hogy örök időkre megszilárdít olyan politikai rendszereket, amelyek nem adnak tényleges és teljes szabadságot a népnek, amely pedig erre vágyik.” (*Roosevelt, amerikai elnök a gyarmati rendszerről, 1945*)

„Az angol gyarmati szemlélet ma nem illeszkedik bele az amerikai politikába és terjeszkedési törekvésekbe. Az Egyesült Államok szabad piacot akar exportja számára, és nem rokonszenvez más hatalmak korlátozó és ellenőrző törekvéseivel. Az Egyesült Államok Ázsia gyors iparosítását, és az ázsiai milliók életszínvonalának növekedését akarja, de nem szentimentális okokból, hanem hogy el tudja helyezni többlettermékeit.” (*Nehru, a függetlenségi mozgalom egyik vezetője, 1945*)

„[...] A gyarmati rendszer felbomlása nem azt jelenti, hogy a határok eltörlése után átjárók létesülnek a két zóna között. A gyarmati rendszer megdöntése nem több és nem kevesebb, mint eltörölni egy zónát, a föld mélyére küldeni, vagy kiűzni az országból. [...] A fegyveres harc léte jelzi, hogy a nép immár kizárólag az erőszakos eszközökben bíz. A nép, amely mást sem hallott, mint hogy kizárólag az erőszak nyelvén ért, most úgy dönt, hogy az erőszak révén fejezi ki magát. A gyarmatos mindig azt az utat jelezte számára, amelyet most neki is követnie kell, ha szabadságot akar.” (*Frantz Fanon: A Föld rabjai, 1961*)

„Ki felejtethi el azt, hogy a négert tegezték, de nem mint barátot, hanem azért, mert a tisztelettudó ön a fehéreknek volt fenntartva? [...] Mi, akik láttuk, hogy a törvény sohasem volt ugyanaz a fehérek és a négerek számára, kedvező volt az előbbieknél, kegyetlen és embertelen az utóbbiakhoz. [...] Mi, akik láttuk a városokban a ragyogó házakat a fehérek számára és a düledező viskókat a négerek számára, akik tudjuk, hogy a néger nem léphetett be az »európaiaknak« fenntartott moziba, éttermekbe, üzletekbe, akik emlékezünk rá, hogy a négernek a hajófenéken kellett utaznia, a fehérek luxuskabinjai alatt. [...]” (*Lumumba, a kongói függetlenségi mozgalom egyik vezetője, 1960*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

17. A feladat a XVII. századi magyar történelemre vonatkozik. (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei alapján Bethlen Gábor külpolitikájának jellemzőit, különös tekintettel az országegyesítés problémájára! Használja a Történelmi atlaszt!

Kronológia	
1613	A török kinevezi Bethlent erdélyi fejedelemmé
1616	Bethlen átadja Lippát a töröknek
1618	A cseh felkelés kitörése
1619	Bethlen elfoglalja Kassát
1620	Besztercebányán Bethlent magyar királlyá választják, de a koronázást elutasítja; a csehek fehérhegyi veresége
1621	A nikolsburgi béke
1623	Bethlen újabb magyarországi hadjárata
1626	Bethlen újabb magyarországi hadjárata
1629	Bethlen Gábor halála

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

„Ha én magamat megkoronáztattam volna, soha énnálam bolondabb fejedelem nem lőtt volna, mert a török mindjárt az országnak végházait én tőlem megadatni kívánta volna.” (*Bethlen a korona visszautasításáról, 1620*)

„De az nagy lelkesedés nagy hirtelen megváltozék, az hadakozást megúnák, az úri és nemes rend mindjárt látván, hogy nem egy-két hét alatt mehet végben hazájoknak egy római császár keze alól való szabadítása, hanem vérek ontását is kelletik hazájokért netalán szenvedni, – megsokallák, bokrosan kezdenek tanácsot tartani.” (*Bethlen Alvinczi Péternek az 1626-os hadjáratról*)

„A királyi felség a mágnásokat és nemeseket, a szabad városokat, továbbá a magyar véghelyeken levő magyar katonákat vallásukban megháborítani nem fogja. A nádort a legközelebb tartandó első országgyűlésen régi szokás szerint meg kell választani.” (*Az 1621-ben Nikolsburgban is megerősített 1606-os bécsi béke*)

„Az én tanácsom az én hazámhoz ez: a törökkel való egyezséget szenvedhető károkkal is megtartsák, tőle el ne szakadjanak.” (*Bethlen Gábor végrendelete, 1629*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

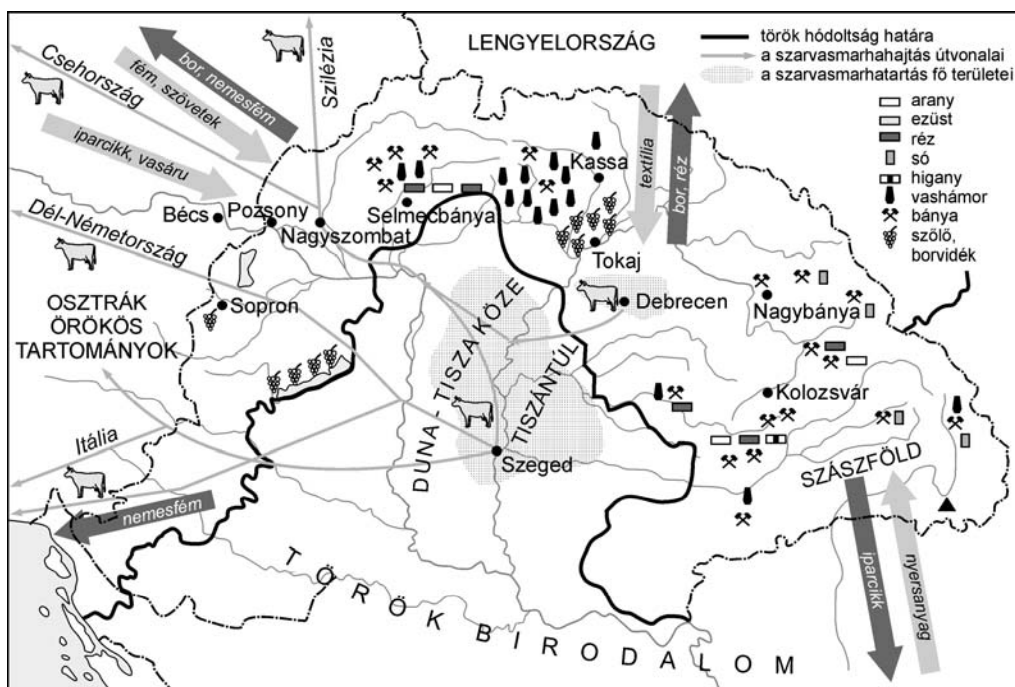
.....

.....

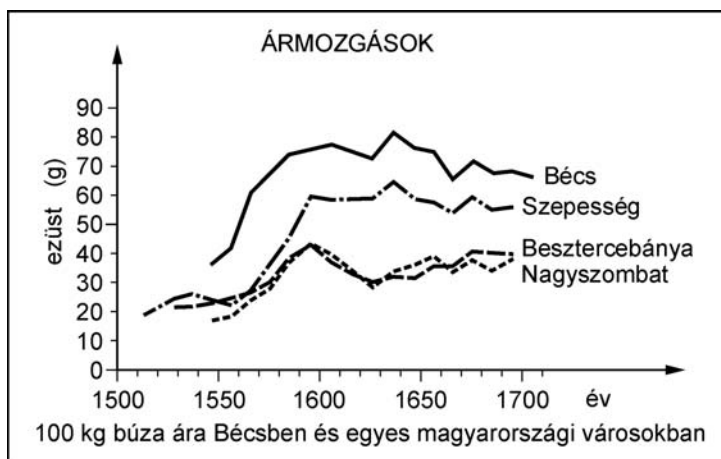
.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

18. A feladat a XVI. századi Magyarország gazdaságával kapcsolatos. (hosszú)
Mutassa be a XVI. századi Magyarország gazdasági viszonyait! Elemezze az országot érő külső hatások szerepét, jelentőségét!

A magyar gazdaság a XVI. században

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az 1542. évi kivitel és behozatal összehasonlítása

A behozatal áruösszetétele		
Árufajta	Vámérték (forint)	Százalék
Élelmiszer	12 400	8,75
Bőr- és szőrmeáru	3 400	2,32
Szövött áru	97 200	68,62
Faáru	210	0,02
Ásványi, fém- és üvegáru	13 940	9,85
Nürnbergi és szatócsáru	10 670	7,56
Vegyés áru	4 080	2,88
Összesen	141 900	100,00

A kivitel áruösszetétele		
Árufajta	Vámérték (forint)	Százalék
Élelmiszer	12 400	3,96
Állatok	302 000	93,65
Bőr- és szőrmeáru	7 200	2,32
Szövött áru	600	0,02
Fémárúk	1 090	0,04
Szatócsáru	11 000	0,01
Összesen	334 290	100,00

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

- 19. A feladat a XIX. század végének magyar történelmére vonatkozik.** (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a tömegkultúra új jelenségeit a századforduló Magyarországn! Válaszában utaljon a folyamatok társadalmi összefüggéseire!

„Gondosan kicsavart a két lópokrócból egy sárga disznóbőr koffert, mely drága anyagával, finom kidolgozásával harsányan elütött környezete minden darabjától. Kíváncsoztak rá a fényűző fürdőhelyek hotelcímkei. [...] A kávézó teraszán szívja szivarját a langy nyárestében, amikor a porköpenyes-porszemüveges automobilista lekanyarodik az Erzsébet körútról puffogva-zörögve, s begurul egyenesen a törzskávéháza elé. Az úri közönség tapsol-ünnepel s pezsgőt bontat a pezsgőgyáros sportsman tiszteletére. [...] Addigra én már belevetettem magam a város rohamosan gyarapodó éjszakai életébe. Jártam a café chantant-okat, mulatókat, hoteleket, kártyabarlangokat, kaszinókat a tömött bukszámmal. [...] Száz darab vizitkártyát rendelék vajszín kartonon. Azután méretet vétetek Kamarásnál, Taylor for Gentlemen, a Papnövelde utcában, tiszta gyapjú felöltőt, két öltözet ruhát, szakkót, sétakabátot, frakkot, szmokingot rendelék, sürgősségi felárral.” (Részletek Lengyel Péter *Macskakő* című regényéből)

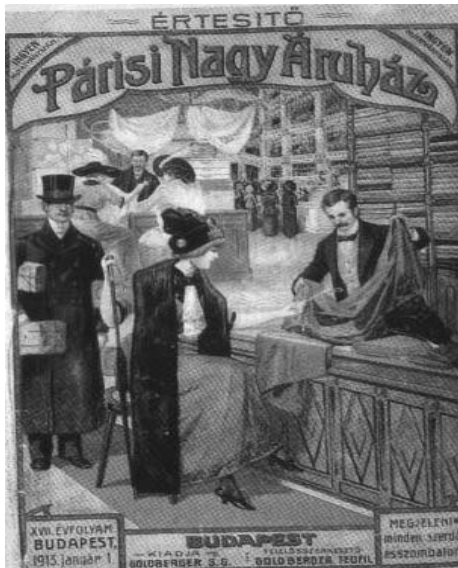

Korabeli plakát

Korabeli képeslap

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Korabeli újság

Korabeli plakát

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

20. A feladat a XIX. századi magyar történelemre vonatkozik. (hosszú)
Elemesse a források és ismeretei alapján Magyarország és Ausztria közjogi viszonyának alakulását a forradalom és szabadságharc időszakában! Válaszában térjen ki a viszony jogi előzményeire és a legfőbb vitás kérdésekre!

„Az Ő legszentségebb császári és királyi felsége férfiágának magvaszakadtával az utódlást a felséges Osztrák Ház nőgára is a Németországban s azon kívül fekvő és Magyarországgal meg ehhez kapcsolt részekkel, országokkal és tartományokkal feloszthatatlanul s elválaszthatatlanul, kölcsönösen és együttesen birtoklandó országaiban uralkodás és kormányzás végett átruházzák.” (*Pragmatica Sanctio*)

„Magyarország szabad és független, azaz semmi más országnak alá nem vetett, tulajdon törvényei és szokásai szerint, nem pedig más tartományok módjára kormányzandó ország.” (*Az 1791. X. törvény*)

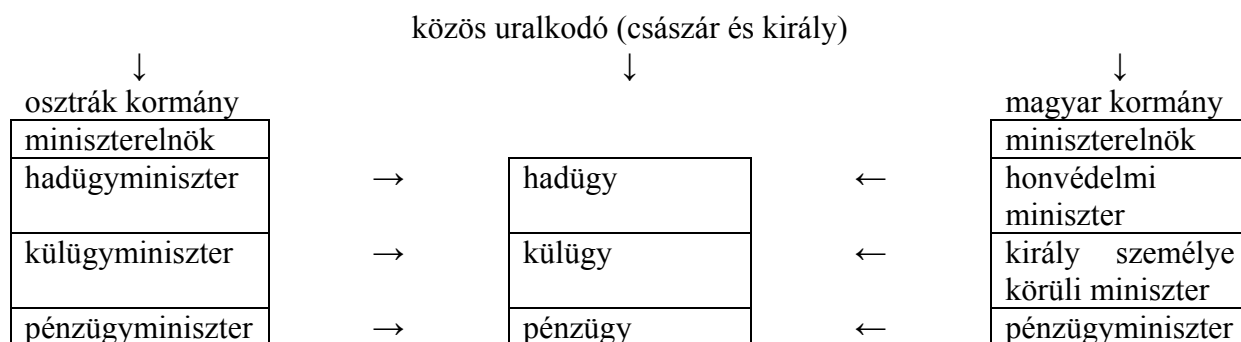
„Készek vagyunk mi az örökös tartományok érdekeivel ne talán ellenkezésben álló magyar érdekeknek igazság és méltányosság alapján lehető kiegyenlítésére kezet nyújtani; de abban soha meg nem egyezünk, hogy az összes kormányzási rendszer egységének, mit némellyek a monarchia egysége gyanánt szeretnek főelvíl emlegetni, minden érdekeink, még alkotmányosságunk is feláldoztassanak.” (*Az Ellenzéki nyilatkozat, 1847*)

„13. §. A ministerek egyike folyvást Ő Felségének személye körül lesz, s mindazon viszonyokba, mellyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, befolyván, azokban az országot felelősség mellett képviseli.

14. §. A ministeriumnak a fenti tagján kívül, következő osztályai lesznek:

- a) Belügyek
- b) Országos pénzügy
- c) Közmunka, közlekedés és hajózás
- d) Földművelés, ipar és kereskedelem
- e) Vallás és közoktatás
- f) Igazságszolgáltatás és kegyelem
- g) Honvédelem” (*1848. III. törvény*)

A Habsburg Birodalom 1848. április után

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

21. A feladat a XX. századi magyar történelemre vonatkozik. (rövid)
Elemesse a források és ismeretei alapján a politikai antiszemitizmus sajátosságait és változatait az 1920-as évek Magyarországon!

„Én tisztelem, becsülöm a zsidók szerencsését. Szerencsés nép. Tisztelem, becsülöm a zsidó géniuszt és a zsidó hatalmat, amennyiben az a szellem hatalma, de amennyiben a magyar nemzetet veszélyezteti, amennyiben a magyar nemzet géniuszát valamiképpen letöri vagy éppen meghamisítja, állok elébe és meg vagyok győződve, hogy velem együtt sokan.” (*Prohászka Ottokár püspök felszólalása a Nemzetgyűlésben a numerus clausus törvény vitájában, 1920*)

„[...] hogyan fogják a beiratkozások alkalmával megállapítani azt, hogy valaki zsidó-e, vagy nem zsidó? A vallást fogják-e tekintetbe venni, azt fogják-e keresni, hogy ma az illetőnek mi a vallása, van-e keresztlevele? Kértem azt, hogy vajon hányadik fokig visszamenőleg fogják kutatni azt, hogy az illetőnek volt-e zsidó őse vagy sem? [...] Mi lesz azokkal, akik félvérűek, negyedvérűek? Hiszen hallottuk, hogy nem a vallásról van szó, hanem a fajról. [...] A Magyarországon lakó magyar nemzet tagjainak nem hiszem, hogy lenne egyetlen olyan egyede, akiben tisztán megvan az a turáni vér, amit őse behozott Ázsiának síkjairól.” (*Ugron Gábor felszólalása a Nemzetgyűlésben a numerus clausus törvény vitájában, 1920*)

„[...] A tudományegyetemekre, a műegyetemre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra az 1920–21-ik tanév kezdetétől csak oly egyének iratkozhatnak be, kik nemzethűségi s erkölcsi tekintetben feltétlenül megbízhatók és csak oly számban, amennyinek alapos kiképzése biztosítható. [...] arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ország területén lakó egyes népfajokhoz és nemzetiségekhez tartozó ifjak arányszáma a hallgatók közt lehetőleg elérje az illető népfaj vagy nemzetiség országos arányszámát, de legalább kitegye annak kilenctized részét.” (*Az 1920:XXV. törvény a felsőoktatási intézményekbe való beiratkozás szabályairól [numerus clausus]*)

„A zsidóság szerepe hálátlan ezzel a kormányzattal szemben. A zsidóságot megvédték azon retorzió ellen, amelyet jogosan megérdemelt azon történelmi felelősség következtében, amely a kommün [az 1919-es Magyarországi Tanácsköztársaság] alatt reá hárult. A zsidóság bebizonyította, hogy [...] csak egy zsidó érdek van, amely nem nyugszik addig, amíg a történelmi Magyarországot meg nem semmisíti, és ma ellenünk harcol ez a zsidóság, mert ma talán leginkább tőlünk fél, de holnap azokra kerülhet sor, akikkel ez idő szerint még együtt ül a nagy bankok vezetőségében. A zsidóság szerepe hálátlan volt ezzel a nemzettel és ezzel a fővárossal szemben, amely az érdekeit védte. Ebből nekünk, keresztény magyaroknak le kell vonnunk a konzekvenciákat [következtetéseket]: nincs középút és nincs kompromisszum, egy van csak: a magyar faj érdekeit a végletekig képviselni.” (*Gömbös Gyula beszéde a Nemzetgyűlésben, 1925*)

„1. §. A tudományegyetemekre, a műegyetemre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra való beiratkozás szabályozásáról szóló 1920. évi XXV törvénycikk 3. §-ának harmadik bekezdése helyébe a következő

szöveg lép: Az engedély megadásánál a nemzethűség és az erkölcsi megbízhatóság követelményei mellett egyfelől a felvételt kérő megelőző tanulmányi eredményeire, illetve szellemi képességeire, másfelől arra is figyelemmel kell lenni, hogy elsősorban a hadiárva és a harctéri szolgálatot teljesítettek és a közalkalmazottak gyermekei, továbbá a különféle foglalkozási ágakhoz (mezőgazdasághoz, iparhoz, kereskedelemhez, szabad foglalkozásokhoz stb.) tartozóknak gyermekei az ezen foglalkozásokhoz tartozók számának és jelentőségének megfelelő arányban jussanak a főiskolákra, és a fölvettek száma az egyes törvényhatóságok között is igazságosan osztassék fel. A vallás- és közoktatásügyi miniszter felügyel arra, hogy ezek a szabályok megfelelően alkalmaztassanak." (Az 1928. évi XIV. törvény a numerus clausus módosításáról, 1928)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- 22. A feladat a kommunista diktatúra kialakulásával kapcsolatos.** (hosszú)
Elemesse, hogy a kommunisták milyen bel- és külpolitikai körülmények között, mely lépésekben szereztek meg az egyeduralmat Magyarországon 1945 és 1948 között!

Kronológia:

1944. december 22.	Az Ideiglenes Kormány megalakulása Debrecenben
1945. április 13.	Befejeződnek a fegyveres harcok Magyarországon
1945. november 4.	Nemzetgyűlési választások
1946. február 1.	A Köztársaság kikiáltása
1947. február 10.	A párizsi békeszerződés aláírása
1947. május 30.	Lemondásra kényszerítik Nagy Ferenc miniszterelnököt
1947. augusztus 31.	Országgyűlési választások
1948. június 12.	A Magyar Dolgozók Pártjának létrejötte

„Ez a háború eltér a múltbéli háborúktól. Ha valaki területeket foglal el, ezekre a területekre rákényszeríti a saját társadalmi rendszerét. Ahova a hadsereg eljut, ott saját rendszerének szerez érvényt. Másképp nem is volna lehetséges [...]” (Sztálin, 1944)

Az 1945-ös választás eredményei		
A párt neve	Szavazatok aránya (%)	Mandátumok száma
Független Kisgazdapárt	57,03	245
Szociáldemokrata Párt	17,41	69
Magyar Kommunista Párt	16,95	70
Nemzeti Parasztpárt	6,87	23

Az 1947-es választás eredményei		
A párt neve	Szavazatok aránya (%)	Mandátumok száma
Magyar Kommunista Párt	22,3	100
Demokrata Néppárt	16,4	60
Független Kisgazdapárt	15,4	68
Szociáldemokrata Párt	14,9	67
Magyar Függetlenségi Párt	13,4	49
Nemzeti Parasztpárt	8,3	36
Független Magyar Demokrata Párt	5,2	18

„A jelen Szerződés életbelépését követően minden Szövetséges fegyveres erőt 90 napon belül Magyarországról vissza kell vonni, mindazonáltal a Szovjetunióknak fennmarad a joga magyar területen olyan fegyveres erők tartására, amelyre szüksége lehet ahhoz, hogy a Szovjet hadseregnek az ausztriai Szovjet megszállási övezettel való közlekedési vonalait fenntartsa.” (Részlet a párizsi békeszerződésből, 1947)

„Magyarország politikai rendőrségének 80 százaléka kommunistákból áll. Így tehát lényegében a mi kezünkben van. [...] Alapfeladatunknak azt tartjuk, hogy mindent előre megtudjunk, s tájékoztassuk erről vezetőinket. E célból meglehetősen kiterjedt informátorhálózatot hoztunk létre. Valamennyi politikai pártban vannak embereink.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

[...] Pártközi tanácskozások előtt általában sikerül megtudnunk, mi a szándéka politikai ellenfeleinknek, s ennek köszönhetően idejében tájékoztatjuk mindenről a kommunista párt vezetőségét. Most lehallgatjuk a miniszterelnök és a pártvezetők telefonbeszélgetéseit, s a legfontosabbokról jelentést teszünk Rákosi elvtársnak.” *(Péter Gábor a későbbi ÁVH vezetőjének beszámolója a szovjeteknek, 1947)*

„[...] a Kommunista Párt mindinkább maga akarta diktálni a fejlődés irányát és tempóját. [...] Gyakran felvetődött közöttünk az a gondolat, hogy a Kisgazdapártnak [...] ki kellene vonulnia az együttműködésből. [...]

Számos okból nem lehetett ezt megtenni. Először is a hatalomból való részesedés nélkül vidéki vezetőink és tömegeink ki lettek volna szolgáltatva a marxista hatóságok egyoldalú önkényének. [...] De a világ közvéleménye előtt is nehéz lett volna bizonyítanunk, hogy mi vagyunk a demokraták, és demokratikus felfogásunk folytán nem tudunk a marxista pártokkal együttműködni. [...] A Szovjetunió egyoldalú befolyásával szemben semmiféle védelmet nem élveztünk. A nyugati hatalmak figyelme nem terjedt ki a magyar belpolitika egyes jelenségeire.” *(Nagy Ferenc visszaemlékezése)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

	Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	44	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok:		
13. A középkori egyházi élet	7	
14. Az Oszmán Birodalom	16	
15. Az első világháború lezárása	7	
16. A gyarmati rendszer felbomlása	16	
17. Bethlen Gábor külpolitikája	7	
18. A XVI. századi Magyarország gazdasága	16	
19. A tömegkultúra új jelenségei a századforduló Magyarországon	7	
20. Magyarország és Ausztria közjogi viszonyának alakulása	16	
21. A politikai antiszemitizmus Magyarországon	7	
22. A kommunista diktatúra	16	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	46	
I. + II. Összesen	90	

 javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok		

 javító tanár

 jegyző